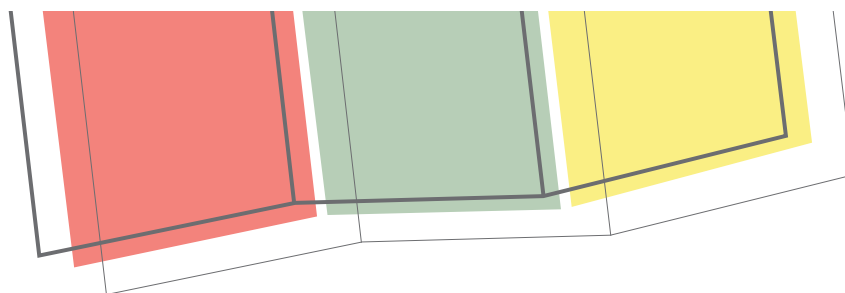

PROJEKTNO FINANSIRANJE MEDIJA

REZULTATI PRVE GODINE

PRIMENE

NOVOG BUDŽETSKOG MODELA

PRIMER GRADA SUBOTICE

REZIME

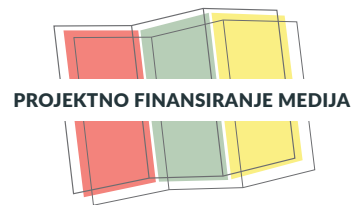
Grad Subotica je kroz konkursno sufinansiranje projekata za unapređenje javnog informisanja u prethodnoj godini mahom finansirao delove redovnih informativnih programa, a ne projektno zaokružene celine. Grad nije iskoristio mogućnost koju pruža Zakon o javnom informisanju i medijima (2014) da preko javnog konkursa finansira zaokružene medijske projekte koji su od interesa za građane i doprinese jačanju profesionalnih standarda, već je podržao redovan rad medija, što je suprotno osnovnoj intenciji zakonodavca.

BIRN je za potrebe ove analize obradio 5 od ukupno 20 projekata, čija je realizacija podržana gradskim budžetom Subotice u 2015. godini.

Glavni nalazi BIRNove analize pokazuju da je podrška redovnom radu lokalnih i regionalnih medija, kao i prikrivena promocija lokalne političke elite okosnica projekata koji su podržani. Sadržajem dominira pomotivni ton i deskriptivni tretman sadržaja, bez dubljeg istraživanja i analize. Građani kao sagovornici vidno izostaju, kao i eksperti i civilni sektor.

Značajno je to što su konkursom u gradu Subotici podržani medijski projekti informisanja na jezicima nacionalnih manjina, ali je kvalitet ovih projekata na niskom profesionalnom nivou. Njima nedostaje novinarska inicijativa, kao i interakcija sa ostalim zajednicama koja doprinosi atmosferi dijaloga i tolerancije.

Preporuka je da se novcem iz budžeta ubuduće ne podržava proizvodnja redovnog sadržaja, pogotovo ne standardne informativne produkcije, koja je podložna uticaju lokalnih vlasti. Dodatno, nezavisne komisije trebalo bi da provere kvalitet proizvedenog sadržaja, kako bi projektni ciklus bio bolje isplaniran i mapirao kvalitetan sadržaj koji zadovoljava lokalno specifičan javni interes. U tom kontekstu, važno je podržati informisanje na jezicima manjina i multikulturalne specifičnosti lokalne sredine. Preporuka je i da se deo novca iskoristi za obuke novinara i usavršavanje profesionalnih standarda.

UVOD

Sufinansiranje medijskih sadržaja putem javnih konkursa nije nov budžetski model u Subotici. Prema podacima BIRNa, dostupnih na sajtu javno.rs, konkursno sufinansiranje primenjivalo se i u periodu od 2011. do 2014. godine, pre implementacije novog medijskog zakonodavstva koje ovaj model uvodi kao obavezan.

UKUPNA BUDŽETSKA DAVANJA ZA MEDIJE

2011 - 59.839.480
2012 - 62.650.501
2013 - 70.185.861
2014 - 59.027.666
2015 - 41.946.200

Ipak, najveći deo novca u periodu 2011 - 2014. godine izdvojen je za subvencije JP Radio Subotici. Sve do neuspele privatizacije sprovedene krajem 2015. godine, ovaj mediji subvencionisan je sa oko 40 miliona dinara godišnje.

Novac koji je ranije bio opredeljen za subvencije nije upotrebljen za dalju podršku javnom informisanju kroz konkurse. Naprotiv, podaci pokazuju trend smanjenja budžetskih davanja u medijskom sektoru nakon sprovedenih privatizacija, odnosno nakon povlačenja države iz vlasništva u medijima.

Procesom privatizacije stavljena je tačka na dotadašnju praksu subvencionisanja, pa su tako konkursi za medije postali dominantan model raspodele budžetskog novca medijima. U toku 2015. godine u Subotici je sproveden jedan medijski konkurs, sufinansirano je dvadeset projekata sa oko dvadeset i šest miliona dinara. Analiza BIRNa obuhvatila je projekte sledećih medija, kojima je raspoređeno oko 60% ukupnog novca predviđenog konkursom.

Naziv medija	Iznos
Televizija Panon	8.000.100,00
SUCOM media PR veb porta	520.000,00
Bunjevački media centar	730.000,00
Magazin DANI	2.500.00,00
TV SU City	3.180.000,00

Pored toga što uvodi obavezu konkursnog sufinansiranja, Zakon o medijima i informisanju definiše javni interes u oblasti javnog informisanja čime se postiže jasno predmetno određenje konkursa, tj. njegova glavna namena. U javnom pozivu navodi se da je namena konkursa u Subotici podrška informisanju, „*razvoj medijskog pluralizma, uvođenje, poboljšanje ili proširenje programskih sadržaja u novinama ili elektronskim medijima, uključujući i internet stranice, na jezicima nacionalnih manjina koji se koriste na teritoriji Grada Subotice, koji doprinose istinitom, nepristrasnom, pravovremenom i potpunom informisanju svih građana; zaštita i razvoj ljudskih prava i demokratije, unapređivanje pravne i socijalne države; slobodan razvoj ličnosti i zaštita dece i mladih, razvoj kulturnog i umetničkog stvaralaštva; razvoj obrazovanja, uključujući i medijsku pismenost kao deo obrazovnog sistema; razvoj nauke, sporta i fizičke kulture; zaštita životne sredine i zdravlja ljudi; unapređivanje medijskog i novinarskog profesionalizma i ostalih medijskih sadržaja koji doprinose zadovoljavanju potreba građana Subotice za informacijama i sadržajima iz svih oblasti života*“.

ANALIZA SADRŽAJA

Ovom analizom obuhvaćeno je 5 medijskih projekata realizovanih u toku jednog projektnog ciklusa 2015. godine. Uzorkovanjem je poštovana tipološka raznolikost, pa su analizirani projekti štampanih i elektronskih medija, internet portala, kao i produkcijskih kuća.

Naziv medija	Naziv projekta
Televizija Panon	Emisije za javno informisanje o Gradu Subotici na TV Panon 2015. godine
SUCOM media PR veb portal	Informisanjem građana do unapređenja lokalne zajednice
Bunjevački media centar	TV emisija „Subotica na bunjevačkom“
Magazin DANI	„Magazin Dani“
TV SU City	Danas i sutra - Izazov boljeg života“

Analizirana su 243 pojedinačna medijska sadržaja, tekstovi i emisije, koje su istraživačima BIRNa date na uvid u gradskoj upravi Subotice, po Zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja. Svi analizirani materijali deo su zvanične projektne dokumentacije.

Treba napomenuti da je proizvedeni sadržaj SUCOM media PR veb portala predat parcijalno, tako da su analizirani samo delovi teksta, uglavnom lid i naslov, koji su bili dostupni u gradskoj upravi Subotice. Dodatno, analizirani materijal TV SU City je zapravo u formi radijskih emisija, dok TV snimci koji su deo projektnog materijala nisu dostavljeni.

Glavni nalazi

- Javni poziv ne predviđa specifičan okvir lokalnog informisanja, već je javni interes široko definisan, što sve navedene projekte kvalifikuje za analizu.
- Konkursom su finansirani lokalni i regionalni mediji sa središtem u Subotici, čiji je sadržaj namenjen lokalnoj, nesegmentiranoj publici. Posebno treba istaći podršku projektima koji se realizuju na jezicima nacionalnih manjina, što oslikava multikulturnu prirodu grada.
- Analizirani sadržaj ne predstavljaju tematski zaokružene celine, već deo redovne produkcije. Sprovedeni konkurs u tom smislu ne doprinosi unapređenju lokalnog informisanja kroz podršku projektima, već finansijski podržava redovan rad medija, čime je zapravo nastavljena stara praksa subvencioniranja.

- Priloženi sadržaj tematski je raznovrstan, ali tematska raznovrsnost nije praćena i raznovrsnošću žanrova. Dominira informativni žanr, promotivni i deskriptivni ton, bez pokušaja uvođenja istraživačkog pristupa. Ovo je naročito vidljivo u redovnoj, informativnoj produkciji (četiri od pet analiziranih sadržaja) u kom dominiraju lokalni nosioci vlasti, a glavni povod izveštavanja su pseudo događaji.
- Sav proizvedeni sadržaj je originalan, ali niskih profesionalnih standarda. Novinarska inicijativa izostaje, kao i problemski, istraživački ili analitički pristup.
- Analizom je obuhvaćen i jedan projekat manjinskog informisanja. Tematski fokus projekta Bunjevačkog media centra su kulturne manifestacije bunjevačke zajednice, a realizovan je nizom emisija sa pojedinim elementima dokumentarne reportaže. Profesionalni standardi i u ovom tipu projekata trebalo bi da budu na višem nivou.

Preporuke

- Bližom definicijom javnog interesa, stavljanjem opštih društvenih problema u lokalni kontekst, lokalne samouprave bi dale podstrek proizvodnji medijskog sadržaja koji je relevantan za unapređenje lokalnog informisanja. Razvojni planovi i drugi strateški dokumenti mogu da budu dobra početna tačka u formulisanju interesa lokalne zajednice u informisanju.
- Rad na edukaciji novinara kroz saradnju sa stručnjacima, novinarskim i medijskim udruženjima, kao i opredeljivanje većeg dela budžetskog novca za unapređenja profesionalnih standarda bilo bi podsticaj za unapređenje kvaliteta javnog informisanja.
- Proizvedeni sadržaj zahteva evaluaciju nezavisnih komisija koje bi pomogle u mapiranju kvalitetnog sadržaja i planiranju budućih konkursnih ciklusa. Sprovedena analiza pokazala je da mediji koji su proizveli 2 od 5 analiziranih projekata nisu priložili kompletne materijale, što ukazuje na nezaokružen postupak u praćenju trošenja budžetskog novca izdvojenog za projektno finansiranje i u sadržajnom i u finansijskom smislu.
- Projektno finansiranje služi i za osnaživanje novinarske inicijative, time što pruža sredstva za realizaciju tema od javnog interesa, a koje mediji zbog skromnih finansijskih sredstava kojima raspolažu u redovnom poslovanju, nisu u stanju samostalno da finansiraju.
- Posebno treba izbegavati finansiranje redovne produkcije, dnevnih vesti i izveštaja, koji nisu zaokružene projektne celine.

INFORMACIJE O ISTRAŽIVANJU

BIRN Srbija sprovodi obimno istraživanje i analizu sadržaja programa i projekata koji su sprovedeni u toku 2015. godine u 10 opština/gradova u Srbiji, kao i projekata koji su podržani od strane Sekretarijata za kulturu i informisanje AP Vojvodine i Ministarstva kulture i informisanja.

Uzorkom je obuhvaćeno 20% projekata kojima su dodeljene najveće sume novca, po svakom tipu medija. Analiza sadržaja sprovedena je na osnovu posebno razvijenog kodeksa koji ima 23 kategorije, među kojima su: naziv i tip medija, naziv projekta, prostorna/geografska pokrivenost, vrsta publike kojoj se sadržaj obraća, novinarske forme i žanrovi, kvalitet produkcije (vladanje žanrom i formom), tematski fokus, originalnost sadržaja, tretman teme, izvori, tehnički kvalitet produkcije, broj obrađenih jedinica.

Analizu sprovodi tim BIRN Srbije, u okviru projekta „Ispod radara: monitoring implementacije medijskih zakona“, koji podržava ambasada Kraljevine Holandije u Beogradu. Projekat traje do novembra 2016. godine, a BIRN će javnosti predstaviti i povremeno objavljivati 12 izveštaja o sprovođenju projekata i medijskih zakona. Više informacija dostupno je na stranici BIRN Srbija <http://birnsrbija.rs/ispod-radaramonitoring-implementacije-projektog-finansiranja/>

INFORMACIJE O ANALIZIRANIM PROJEKTIMA

Podnosilac projekta: Televizija Panon

Naziv projekta: Emisije za javno informisanje o Gradu Subotici na TV Panon 2015. godine

Projekat je realizovan kao deo redovnog programa RTV Panon. Uz konkursnu dokumentaciju priloženo je ukupno 16 TV priloga i jedan snimak (pokrivalice) bez tona, koji su uglavnom bili izveštaji sa sednice skupštine Grada Subotice ili sa pseudo-događaja (početak radova na obnovi kanalizacije, završetak asfaltiranja ulice, najave planova za obnovu pozorišta, itd.)

Strukturno posmatrano TV prilozima ispunjavaju neke osnovne elemente tog formata. U prilozima se prati struktura „off-sinkorn“ dok u nekim prilozima pojavljuju se i „stand up—ovi“ novinara. Signifikantno je i **pohvalno** to što su sagovornici koji su govorili na srpskom jeziku bili titlovani na mađarskom jeziku, što svakako povećava kvalitet programa i obuhvat publike. Tehnički gledano prilozima se mogu oceniti kao dobri.

Posmatrano žanrovski i na osnovu priloženog materijala jasno je da je reč o TV paketima/prilozima koji se ne fokusiraju na analizu problema ili pojava već samo prenose stanovišta različitih opcija, uglavnom, političkih. Ovo je uobičajna praksa kada je reč o izveštajima sa sednica Skupštine Grada Subotice. U ostalim prilozima dominira promotivni ton -početak radova na kanalizaciji, završetak asfaltiranja, itd. S obzirom na to da su prilozima, sudeći prema strukturi, bili namenjeni informativnim emisijama, **tehnički ali i žanrovski** uklapaju se u standarde profesije.

Broj izvora koji govore o temi je relativno ograničen. Izvori koji definišu agendu su nosioci javnih funkcija, i to uglavnom onih na vlasti. Ako uzmemo u obzir cilj konkursa, a to je javno informisanje, svakako bi bilo poželjno imati što više izvora, analitički pristup i glas svih društvenih grupa. Sami građani su na margini priloga, i nisu dobili priliku da kažu šta misle o nekim potezima nosilaca vlasti, predstavnika grada ili javnih preduzeća. Kao krajnji korisnici komunalnih usluga, nismo mogli da čujemo kako utiče na njihov život nedostatak odgovarajuće kanizacione mreže, loše stanje zgrade lokalnog KUD-a, itd. U analiziranim prilozima nema **inovativnosti**, ali to možemo pripisati i ograničenim žanrovskim mogućnostima, s obzirom na to da je reč o faktografskim izveštajima.

Podnosilac projekta: Bunjevački media centar

Naziv projekta: TV emisija „Subotica na bunjevačkom“

Projekat se fokusira na najznačajnije momente bunjevačke nacionalne manjine u Subotici. Nosilac projekta, Bunjevački media centar u saradnji sa regionalnom televizijom YU ECO, realizovao je ukupno četiri emisije koje se fokusiraju na tradiciju i istoriju ove etničke manjine, i to: **Maska svatovi u Ljutovu** (20 min), **Bunjevačko veliko prelo 2015** (60 min), **Dan dužijanice 2015** (62 min) i **Dan velike Narodne skupštine** (35 min).

Strukturno posmatrano reč je o video zapisima obeležavanja praznika bunjevačke zajednice koji pokušavaju da se predstave **kao dokumentarni filmovi**. Međutim, analizom sadržaja jasno je da je reč o snimljenim, zatim, premontiranim pseudo-događajima, koji

beleže proslave u organizaciji Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne zajednice. Jedini snimak (Maska svatovi u Ljutovu) **imaju izraženije elemente** dokumentarnog filma.

Snimci ne ispunjavaju sve elemente tog formata i često su lošeg kvaliteta, kao i sami grafički elementi. Subjekti su uglavnom zvaničnici Grada Subotice i Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine. Nedostaje glas većeg broja građana i predstavnika ove manjinske zajednice. U video zapisima nema kritičkog tona, dublje analize ili istorijske pozadine pojedinih događaja (osim u slučaju obeležavanja velike narodne skupštine iz 1918. godine).

Upitno je i to koliko je ispunjena suština javnog konkursa jer o životnim pitanjima zajednice nema reči, već se emituje slika puna **stereotipa** o sopstvenoj zajednici koja se reflektuje kroz prikazivanje tradicije. TV zapisi zapravo markiraju etničku dimenziju i veru kao ključne za celu zajednicu **bez interkulturalnog dijaloga**.

Podnosilac projekta: SUCOM portal

Naziv projekta: Informisanje građana do unapređenja lokalne zajednice

Projekat je, prema narativnom izveštaju, realizovan u okviru redovnog informisanja građana putem interneta na sajtu subotica.com. Kao deo narativnog izveštaja uz dokumentaciju predat je i kompakt disk sa *skrinšotovima* 14 informacija/poluinformacija sa spomenutog sajta. Iako je u narativnom izveštaju naveden da su objavili ukupno **200 medijskih proizvoda**, o tome **nije priložen dokaz**. U projektu je kao cilj navedeno unapređenje diskusija i podizanje vidljivosti objavljenih informacija, međutim nisu priloženi indikatori koji bi evindetirali ispunjenost ovih ciljeva, samo je autor narativnog izveštaja konstatovao da je „prikupljen velik broj komentara“, kao i da je „dvosmernom komunikacijom podstaknuto pripadništvo građana Subotice“. **Bez priloženih jasnih merila, indikatora**, ovo ostaje kao **subjektivna konstatacija** korisnika javnih sredstava.

Priložen materijal je uglavnom samo **poluinformacija** ili samo deo informacije i ilustracije, bez mogućnosti da se suštinski analizira kvalitet medijskih priloga. Zbog izuzetno **lošeg evidentiranja realizacije projekta** teško je porceniti ispunjenost glavnog cilja, a to je bolja informisanost građana Subotice.

Teme, koje smo mogli identifikovati na osnovu priloženog materijala, jasno ukazuju na to da je reč o prenošenju lokalnih informacija, **bez suštinske analize** pojava ili problema. Dobrim delom reč je o **pseudo-događajima** (Kompanija ATB Sever beleži rast, Donacija Opštoj bolnici, itd.). Takođe, na osnovu priložene dokumentacije identifikovane su teme koje su vezane za štrajkove i radnička prava, rad Crvenog krsta, edukaciju srednjoškolaca o radu Gradske skupštine, itd.

Suštinski, sredstva su potrošena na plate zaposlenih, na kupovinu fotoaparata i redizajn sajta kao i na istraživanje javnog mnjenja, čiji rezultat nije bio priložen.

Podnosilac projekta: TV SU CITY

Naziv projekta: Danas i sutra – izazov boljeg života grada

Reč je o **redovnom programu** Radija Naksi koji, na osnovu priloženog materijala (45 objava na sajtu i 163 audio fajla - 85 sati snimka), zapravo plasira servisne informacije o životu grada, kao što je vremenska prognoza, isključenja struje i vode, problemi u saobraćaju i sl.

Iako je u projektnoj prijavi navedeno da je reč o TV snimcima, u dokumentaciji **nismo našli naveden materijal**, već samo isečke iz redovnog radio programa. U projektu je navedeno da je cilj upoznati građane sa stanjem „uređenosti pojedinih oblasti života“ u Subotici i Vojvodini, umesto toga korisnici ovog medija dobili su **samo servisne informacije**, bez bilo kakvog suštinskog sadržaja.

Vesti na sajtu u nekim slučajevima **promovišu neke poteze gradskih vlasti** ili se fokusiraju na komunalne teme. Evidentirano je i nekoliko vesti u vezi sa migrantskom krizom, kao i u vezi sa delatnostima republičkih i pokrajinskih vlasti, ali **bez analize ili prikaza problema**.

U prijavi je navedeno nekoliko indikatora za merenje uspeha projekta, oni, međutim, nisu bili dostupni u dokumentaciji izdvojenoj za ovu analizu.

Jasno je da je i ovaj projekat zapravo korišćen za finansiranje redovnih aktivnosti medija, **bez inovativnosti** ili suštinskih, novih elemenata u programu.

Podnosilac projekta: Magazin Dani Naziv projekta: Magazin Dani

Projekat Magazina Dani nije tematski zaokružena celina, već predstavlja finansijsku podršku redovnom izlaženju lista. U projektnoj prijavi ovog medija navodi se da „posle raznih sumnjivih privatizacija i izlaženja prvo jednom mesečno onda jednom godišnje, konačno su (novine) prestale da se štampaju 2011. godine. Tek pred kraj prošle godine, zahvaljujući razumevanju nove lokalne vlasti, pokrenuto je ponovno štampanje Dana.“ Ovaj magazin, kolažnog tpa, obično je struktuiran tako da na prvim stranicama obrađuje teme iz lokalne politike (najčešće kroz dugačke intervjue sa aktuelnim nosiocima vlasti), slede intervjue sa viđenim Subotičanima, kolumne i komentari redakcije, pa teme iz kulture, poljoprivrede i sl. obrađene kroz reportažne žanrove.

Sadržaj karakteriše preterano promotivan i nekritički odnos prema vladajućim strankama SNS i SVM, kao i „patriotsko“ i „nacionalno“ i krajnje stereotipno izveštavanje o drugim nacionalnim i etničkim zajednicama, koje se najbolje vide kroz uredničke i novinarske komentare i kolumne.

Ovakav način izveštavanja nespojiv je sa javnim interesom, a posebno bi multietničke zajednice trebalo da vode računa da se očuvanje identiteta vrši kroz dijalog i međusobno razumevanje.

Primeri: „Trebalo bi napomenuti i da svaka srpska knjiga odštampana na latinici po međunarodnim standardima spada u hrvatsku baštinu. Kratkovidni srpski izdavači bogate samo hrvatsko nasleđe, dok Srbiju osiromašuju.“

„Tako je jedna inicijativa urodila plodom, zahvaljujući razumevanju sadašnje gradske uprave Grada Subotice i očigledno dobroj saradnji Jene Maglaia /SVM/ i predsednika Gradske Skupštine Ilije Maravića /SNS/“.